

בית משפט לתביעות קטנות בבאר שבע

ת"ק 12-02-33424 דוידאן מיכאלי נ' קדישא

בפני כב' השופט עמית כהן

התובעת רוזית דוידאן מיכאלי

נגד

הנתבעת חברת קדישא – המועצה הדתית אופקים

פסק דין

תביעה לפיצוי בשל הפרדה מאולצת בין נשים לגברים ברחבת ההספדים בזמן לוויתו של אביה המנוח של התובעת, איסור על התובעת להספיד את אביה המנוח, ואילוץ הנשים ללכת בסוף מסע הלוויה.

רקע:

1. ביום 09.01.11 התקיימה הלווייתו של אביה המנוח של התובעת (להלן: "המנוח") בבית העלמין באופקים. הלוויה נוהלה ע"י הרב חורי ז"ל (להלן: "הרב").
2. התובעת טוענת שהנתבעת הפלתה אותה במהלך הלוויה ומבקשת שביהמ"ש יחייב את הנתבעת לפצות אותה על עגמת הנפש שנגרמה לה, בסכום של 31,900 ₪.

טענות התובעת:

3. ביום שבת 08.01.11 נפטר המנוח. לקראת הלווייתו, שהתקיימה ביום 9.1.11, הכינה התובעת, בקושי רב, דברי הספד בשם כל המשפחה.
4. במהלך מסע הלוויה הפלה הרב את התובעת ואת יתר הנשים שהשתתפו בלוויה, בשלושה אלה:
 - 4.1. ברחבת ההספדים אולצו המלווים להיפרד, כך שנשים הורשו לעמוד באזור שהוקצה להן וגברים באזור שהוקצה להם. התובעת וחמשת אחיותיה נאלצו לשבת מאחור, רחוק מגופת המנוח, ורק שני אחיה הורשו לשבת בסמוך לה.
 - 4.2. לאחר שראש המועצה, רב המועצה ודודה של התובעת הספידו את המנוח, הגיע תורה של התובעת לשאת דברים לזכרו. אולם, למרות שאחיה של התובעת ואחרים ניסו לשכנע את הרב לאפשר לתובעת להספיד את המנוח, סירב הוא לאפשר לה להספיד את המנוח. הרב, כך לטענת התובעת, הציע כי הוא יקריא את דברי ההספד שכתבה, אולם

בית משפט לתביעות קטנות בבאר שבע

ת"ק 12-02-33424 דוידיאן מיכאלי נ' קדישא

- היא סירבה שהרב יקריא את דברי הפרידה האישיים שכתבה, המתחילים במילים "אבא יקר".
- 4.3. במהלך מסע הלוויה הלכו הגברים בראש השיירה ואילו הנשים נדרשו על ידי הרב ללכת מאחור. התובעת, ביחד עם שאר הנשים, כולל בנות המשפחה, לא הורשו לצעוד לצד המנוח בדרכו האחרונה.
5. לנוכח התנהלות הרב במהלך מסע הלוויה, מרגישה התובעת תחושת החמצה כבדה מכך שלא זכתה להיפרד מאביה כראוי.
6. לנוכח זאת מבקשת התובעת שבית המשפט יחייב את הנתבעת לפצות אותה בסכום של 31,900 ₪.

טענות הנתבעת:

7. ההסדרים הנהוגים בבית הקברות באופקים אינם מונעים מבני המשפחה או אנשי ציבור (בהסכמת המשפחה) לשאת הספדים, כולל נשים; הדבר תלוי אך ורק בהחלטת המשפחה. הנתבעת אינה מפלה בין נשים לגברים ולמיטב ידיעתה כך פעל גם הרב.
8. הרב אשר ניהל את לוויית אביה של התובעת, הרב חורי ז"ל, לא היה עובד שלה אלא מתנדב.
9. במהלך הלוויה הייתה מחלוקת בין המלווים, בני משפחת המנוח, באשר למספידים ולבסוף הדברים הסתדרו בהסכמה.
10. נראה שהתובעת עלתה על גל התקשורת שקיים לאחרונה בנושא הדרת נשים והכפישה את שמה של הנתבעת.

הראיות:

11. מטעם התובעת העידו התובעת, מר עוז דוידיאן – אחיה של התובעת וגב' סיוון בוכלצב; ומטעם הנתבעת – מר משה דהן.
12. בעדותה חזרה התובעת על הנטען בכתב התביעה והוסיפה שהיא הייתה הדוברת של אביה במשפחה בכל אירוע, ולכן היה ברור לכל בני המשפחה שהיא תישא הספד לזכרו. התובעת תיארה איך בקשיים רבים כתבה את ההספד וחזרה ותיארה איך הרב הפריד בין גברים לנשים ולא אפשר לה לעמוד ליד אביה המנוח; לא אפשר לה לשאת הספד; ולא אפשר לה ללוות את המנוח לקבר, כל זאת בניגוד לרצון המשפחה.

בית משפט לתביעות קטנות בבאר שבע

ת"ק 12-02-33424 דוידיאן מיכאלי נ' קדישא

13. אחיה של הנתבעת תיאר שמשפחתם מונה 8 אחים- 6 אחיות ושני אחים. התובעת היא האחות הדומיננטית. האח תיאר את הפרדה שהייתה בין נשים וגברים ואת האיסור על נשים, כולל האחיות והאלמנה, ללוות את המנוח לחלקת הקבר, אלא בסוף מסע הלוויה. האח תיאר כי לבני המשפחה היה ברור שהתובעת תספיד את המנוח וכי הוא ביקש מהרב שיאפשר לתובעת להספיד את המנוח, אך הרב סירב בטענה שנשים אינן יכולות להספיד בבית העלמין באופקים.
14. גבי ביכלצב לא הייתה נוכחת בלוויה נושא תיק זה, אך העידה כי גם בלוויה של סבתא שלה, אשר התנהלה אף היא בבית העלמין באופקים, אילצה הנתבעת הפרדה בין נשים לגברים והרב שניהל את מסע הלוויה ניסה למנוע מנשים ללוות את המנוחה לקבר.
15. נציג הנתבעת הצהיר שהנתבעת מקבלת אחריות למעשיו של הרב. הנציג העיד כי ההנחיה לרב ולרב שהחליף אותו הייתה חד משמעית- שיש לכבד את רצון משפחת הנפטר ולאפשר לנשים להספיד את הנפטר. נציג הנתבעת הסכים כי הדברים כפי שעלו מהעדויות שנשמעו, אינם בסדר והביע צער עמוק על ההתנהלות.

דיון:

16. לאחר ששמעתי את העדים ועיינתי בחומר אשר הוגש לי, הגעתי למסקנה כי דין התביעה להתקבל. כפי שיפורט להלן, אני סבור שהנתבעת הפרה את הוראות סעיף 3 של חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א – 2000 (להלן: "החוק"), בכך שהרב הפלה את התובעת עקב היותה אישה.

סעיף 3 של החוק

17. הנתבעת נותנת שירות ציבורי ועל כן חלים עליה הוראות סעיף 3(א) של החוק הקובע:

"מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות."

סעיף 3(ד) לחוק קובע מתי אין רואים הפליה לפי סעיף 3:

"אין רואים הפליה לפי סעיף זה –

(1) כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי;

(2) כאשר הדבר נעשה על ידי ארגון או מועדון, שאינו למטרת רווח, ונעשה לשם קידום צרכים מיוחדים של הקבוצה שאליה משתייכים החברים במועדון או בארגון, ובלבד שצרכים מיוחדים כאמור אינם נוגדים את מטרת החוק;

בית משפט לתביעות קטנות בבאר שבע

ת"ק 12-02-33424 דוידיאן מיכאלי נ' קדישא

(3) בקיומן של מסגרות נפרדות לגברים או לנשים, כאשר אי הפרדה תמונע מחלק מן הציבור את הספקת המוצר או השירות הציבורי, את הכניסה למקום הציבורי, או את מתן השירות במקום הציבורי, ובלבד שההפרדה היא מוצדקת, בהתחשב, בין השאר, באופיו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי, במידת החיוניות שלו, בקיומה של חלופה סבירה לו, ובצורכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה."

האם הפרה הנתבעת את הוראות סעיף 3 של החוק

18. מהעדויות שהוצגו לפניי, השתכנעתי כי הנתבעת הפרה את הוראות סעיף 3 של החוק.
19. מקובלת עלי עדותם של התובעת ואחיה כי, בניגוד לרצון משפחת המנוח, הנתבעת הפרידה בין גברים ונשים ברחבת ההספדים ולא אפשרה לנשים לשבת בסמוך למנוח; לא אפשרה לתובעת להספיד את המנוח; ולא אפשרה לנשות המשפחה ללוות את המנוח בדרכו האחרונה בראש מסע הלוויה. עדותם של התובעת ואחיה היו מרגשות. עצמת רגשותיהם הייתה גלויה לעיני כל, וניכר בהם הצער הרב שנגרם לתובעת (וליתר בני המשפחה) עקב דרך ניהול הלוויה.
20. עדותה של הגב' ביכלצב, אמנם אינה רלוונטית ללוויית המנוח, אולם יש בה כדי לחזק את עדותם של התובעת ואחיה, בהעידה על לווייה אחרת גם בה ניסה הרב אשר ניהל אותה להפריד בין נשים לגברים.
21. במקרה זה לא חלים החריגים שבסעיף 3(ד) של החוק:
- 21.1. ס"ק 3(ד)(1) אינו מתקיים משום שהדבר אינו מתחייב מאופי המוצר. כל אדם זכאי לקיים את לוויית בן משפחתו על פי מנהגיו (ראו, בעניין אחר אך דומה – הפרדה מגדרית בתחבורה ציבורית: בגץ 746/07 נעמי רגן נ' משרד התחבורה).
- 21.2. ס"ק 3(ד)(2) אינו רלוונטי לענייננו.
- 21.3. ס"ק 3(ד)(3) אינו מתקיים משום שאין בכך שהנתבעת תאפשר לחלק מהציבור לקיים הלוויה ללא הפרדה מגדרית, כדי למנוע מאחרים המעוניינים בכך, לקיים הלוויה עם הפרדה.
22. בנוסף, התובעת הוכיחה כי הנתבעת נתנה את השירות (לוויה) באופן שונה לנשים מאשר לגברים, ועל כן, חזקה שהנתבעת פעלה בניגוד לסעיף 3 לחוק, כל עוד לא הוכיחה הנתבעת אחרת (ראו סעיף 6(2) של החוק).

בית משפט לתביעות קטנות בבאר שבע

ת"ק 12-02-33424 דוידיאן מיכאלי נ' קדישא

סכום הפיצוי

23. סעיף 5 לחוק קובע כי בית המשפט רשאי לקבוע פיצוי בשל הפרת הוראות החוק בסכום שלא יעלה על 50,000 ₪ (בתוספת שיערוך כמפורט בחוק), ללא הוכחת נזק.
24. בבואי לקבוע את סכום הפיצוי, הבאתי בחשבון את השיקולים הבאים:
- 24.1. התרשמתי מכנות עדותם של העדים מטעם התובעת והכאב הרב שעלה מעדותם. לתובעת (ובני משפחתה) נגרמה עגמת נפש רבה בלוויית ראש המשפחה המנוח.
- 24.2. במקורות נקבע שיש לעודד את מי שנוטש את הדרך המוטעית ובוחר לתקן את דרכיו - "מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו, לֹא יִצְלִיחַ; וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יִרְחָם" (משלי כח, יג). הנתבעת הודתה בטעותה והצהירה שהיא נותנת הנחיות לרבנים המנהלים לוויית כי כל צורה של הפלייה אסורה. אולם, לא זה המקרה בו ניתן למחול לנתבעת על העוול שגרמה לתובעת. מדובר בעוול שאינו ניתן לתיקון והתובעת, כפי עדותה, תשא עד יומה האחרון את תחושת ההחמצה שנגרמה לה מכך שלא יכולה הייתה להיפרד כיאות מאביה המנוח.
25. נוכח האמור לעיל, אני פוסק לתובעת התובעת את מלוא סכום התביעה – 31,900 ₪.
26. יש לקוות שהנתבעת תקפיד על נהליה, תוודא עם כל הרבנים המייצגים אותה כי הם מודעים להם ופועלים על פיהם, ותוודא כי מקרים כמו המקרה נושא תיק זה לא ישנו. תשומת לב הנתבעת שאין די במתן הנחיות למנהלי הטקס, אלא עליה לוודא כי ההנחיות תקוימנה.

התוצאה

27. אני מחייב את הנתבעת לשלם לתובע סכום של 31,900 ₪.
28. בנוסף תשלם הנתבעת לתובעת הוצאות משפט בסך 1,000 ₪.
- זכות לבקש רשות ערעור תוך 15 יום.

ניתנה היום, כ"ה סיון תשע"ב, 15 יוני 2012, בהעדר הצדדים.

עמית כהן, שופט